

UOT -811.512.162

MAHMUD KAŞĞARLININ "DİVANÜ LUĞAT-İT TÜRK" ƏSƏRİNDƏ İŞLƏNƏN BƏZİ GEYİM ADLARI

Yeganə Qəhrəmanova
Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent
Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti
Bakı, Azərbaycan
yegane.qehremanova.1976@mail.ru
[Orcid:0000-0003-3730-7674](https://orcid.org/0000-0003-3730-7674)

Xülasə

Məqalədə M.Kaşğarlı'nın "Divanü-lüğat-it türk" əsərində işlənən geyim adlarından bəhs edilmişdir. Burada göstərilir ki, Mahmud Kaşğarlı "Divan"ındaki etnoqrafik leksikanın tədqiqi baxımından topladığı folklor materialları, eləcə də bədii nümunələrin hər birinin əhəmiyyəti çox böyükdür. Əgər M.Kaşğarlı'nın "Divanü-lüğat-it türk" əsərindəki etnoqrafik sözləri sahələr üzrə seçib qruplaşdırsaq, yemək adları, meyvə-tərəvəzlə bağlı sözlər, hərbi və idman sözləri, titul bildirən sözlər, təsərrüfat leksikası, peşə-sənət sözləri, məişətlə leksikası, geyim adları, bəzək əşyalarının adları və s. növlərə bölə bilərik. Əsərdə çörəkçilik, meyvəçilik, üzümçülük, tərəvəzçilik, balıqçılıq, dərzilik, baramaçılıq, atçılıq, musiqi, əkinçilik, toxuculuq, maldarlıq və digər peşə sözləri türk dillərinin həmin dövrdə lüğət tərkibinin nə qədər zəngin olduğunu təsdiq edir. Tədqiqatçılar düzgün qənaətə gəlmişlər ki, geyim mədəniyyətinin formalaşması bir yandan təbii-coğrafi şəraitlə, digər tərəfdən xalqın psixoloji-ideoloji baxışları, mənəvi-əxlaqi, dünyagörüşü, sosial-iqtisadi və mənəvi həyatı ilə əhəmiyyətli dərəcədə bağlı olmuşdur. "Divan"da əksini tapan etnoqrafik leksikaya aid söz qruplarından biri də geyim adlarıdır. Burada xeyli geyim adı haqqında məlumatı rast gəlirik ki, məqalədə yığığ, yaku, yalma, yarağlığ, yığığlığ, taş ton və digər sözlərin etimoloji izahı verilmişdir.

Açar sözlər: etnoqrafiya, geyim, bəzək, türk, leksika

USING OF SOME CLOTHES NAMES IN MAHMUD KASHGARLI'S "DIVANO LUGAT-IT TURKS"

Yegana Kahramanova
Doktor of Philosophy on Philology, Ass. professor
Azerbaijan State Pedagogical University
Baku, Azerbaijan

Summary

It was spoken about the some names of clothes, which used in M. Kashgarli's "Divanü-lüğat-it Türk" work. According to the significance of each folklore materials and artistic examples, which collected by Mahmud Kashgarli's "Divan" in terms of researching of ethnographic lexicon is very great. If we choose and divide according to the groups, the ethnographic words from M. Kashgarli's "Divanü-lüğat-it Türk" by fields, we will find food names, words related to fruits and vegetables, military and sports words, title words, economic lexicon, professional-art words, household lexicon, clothing names, names of ornaments, etc. All given words of baking, fruit growing, viticulture, vegetable growing, fishing, tailoring, cocooning, horse breeding, music, farming, weaving, cattle breeding and other professions confirm, how rich was the vocabulary of Turkish languages at that time. The researchers came to the correct results, that the formation of clothing culture was significantly related to the natural-geographical conditions on the one hand, and by the other hand- the psychological-ideological views, spiritual-moral, outlook, socio-economic and spiritual life of the people. One of the words groups belonging to the ethnographic lexicon reflected in "Divan" are clothing names. Here, we can get a lot of information about the name of clothing, and it was provided an etymological explanation of the words, such as: kiğig, yaku, yalma, yarağlıg, kiğiglig, taş ton and etc.

Key words: ethnography, clothing, decoration, Turkish, vocabulary

НЕКОТОРЫЕ НАЗВАНИЯ ОДЕЖДЫ, ИСПОЛЬЗОВАННЫЕ В ПРОИЗВЕДЕНИИ
МАХМУДА КАШГАРЛИ «ДИВАНИ ЛУГАТ-ИТ ТЮРК»

Егана Кахраманова
Доктор философии по филологии, доцент
Азербайджанский Государственный Педагогический Университет
Баку, Азербайджан

Резюме

В статье упоминаются названия одежды, использованной в произведении М. Кашгарли «Дивани-люгат-ит Тюрк». Здесь показано, что значение каждого из фольклорных материалов и художественных примеров, собранных Махмудом Кашгарли «Диван», с точки зрения исследования этнографической лексики очень велико. Если выделить и сгруппировать этнографические слова из «Дивани-люгат-ит Тюрк» М. Кашгарли по полям, то мы обнаружим названия продуктов питания, слова, связанные с фруктами и овощами, военные и спортивные слова, заглавные слова, экономическую лексику, профессионально-художественную лексику. слова, бытовая лексика, названия одежды, названия украшений и т. д. мы можем разделить на типы. В произведении слова хлебопечения, плодоводства, виноградарства, овощеводства, рыболовства, портняжного дела, коконирования, коневодства, музыки, земледелия, ткачества, скотоводства и других профессий подтверждают, насколько богат был в то время словарный запас тюркских языков. время. Исследователи пришли к правильному выводу, что формирование культуры одежды было в значительной степени связано с природно-географическими условиями, с одной стороны, и психолого-идеологическими воззрениями, духовно-нравственными, мировоззренческими, социально-экономическими и духовными условиями жизни народа - с другой. Одной из групп слов этнографического лексикона, отраженного в «Диване», являются названия одежды. Здесь мы находим много информации о названии одежды, в статье дано этимологическое объяснение слов кигиг, яку, ялма, яраглыг, кигиглыг, таш тон и других слов.

Ключевые слова: этнография, одежда, украшения, тюркский язык, лексика.

Aktuallıq. Məlimdur ki, etnoqrafik leksika hər bir xalqın həyat tərzinin, məişətinin və dünyagörüşünün güzgüsü kimi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Ona görə də etnoqrafik leksika dil materialı olmaqla kifayətlənmir, tarix və məişətimizə aid dəyərli faktlar verir. Bu baxımdan M.Kaşğarlı “Divanın”da etnoqrafik leksikanın tərkib hissəsi olan geyim adlarının öyrənilməsi türklərin qədim həyat təzi, dünyagörüşü, məişəti və s. barədə məlumatlar əldə edilməsinə kömək edir.

Annotasiya. M.Kaşğarlının “Divanü-lüğət-it türk” əsəri türk dillərinin ən etibarlı lüğəti kimi özündə dəyərli etnoqrafik, tarixi, dilçilik faktlarını qoruyur. Məqalədə “Divan”da etnoqrafik leksikanın bir növü olan geyim adlarının bir qisminin izahı verilmiş, etimoloji təhlili aparılmışdır. Göstərilmişdir ki, lüğətdəki etnoqrafik sözləri yemək adları, meyvə-tərəvəzlə bağlı sözlər, hərbi və idman sözləri, titul bildirən sözlər, təsərrüfat leksikası, peşə-sənət sözləri, məişət leksikası, geyim adları, bəzək əşyalarının adları və s. növlərə bölə bilirik ki, bunların içərisində geyim adlarını əks etdirən leksikanın da xüsusi əhəmiyyəti vardır.

Metod. Məqalədə tarixi-müqayisəli, təsviri linqvistik metodlardan istifadə edilmişdir.

Giriş. XI yüzilliyin görkəmli alimi, dilçi-türkoloq Mahmud Kaşğarlının “Divanü lüğət-it” əsəri türk xalqlarının dili, ədəbiyyatı, tarixi, mədəniyyəti, həyat təzi, ümumiyyətlə, türk dünyagörüşü, etnoqrafiyası və digər əhəmiyyətli məsələlər barədə dolğun ensiklopedik bilgi verən ən dəyərli mənbələrdən biri kimi diqqəti cəlb edir. 20-dən artıq oğuz boyunu bir-bir gəzib “Divan”ı üçün məlumat toplayan Mahmud Kaşğarlı öz əsərində türklərin yayıldığı ərazilərdən, onların həyat təzindən, məişətindən geniş bəhs etmişdir. N.Məmmədli “Divan”ın dəyərini və türk dünyası üçün əhəmiyyətini çox dəqiqliklə ifadə edərək yazır: “Əsər XI əsrin əvvəllərində türk tayfalarının ləhcələri haqqında məlumat verən dialektoloji-etnoloji əsər olmaqla yanaşı, bir çox şəhər, qəsəbə, kənd, dərə, göl və dağların adlarını, toponimlərini

xəritədə göstərən, haqqında qısa məlumatlar verən türkün coğrafiyası, insanların adlarını da əhatə edən onomastik bir araşdırma, bəzi türk əfsanələrini, köhnə və yeni inancları, əyləncə, oyunlar, adətləri əhatə edən folklorşünaslıq mənbəyi, dövrün peşə-sənətkarlıq, ovçuluq, geyim, zərgərlik əşyaları və silahlar, atlar, müxtəlif ərzaq, qida məhsulları və içkilər, xəstəliklər, müalicəvi otlar və dərmanlar haqqında məlumat verən etibarlı və yeganə mənbə, əcdadlarımızın bədii-estetik, poetik antologiyasıdır" [6].

Əsər üzərində xeyli araşdırmalar aparılsa da, "Divan"ın ən qiymətli mənbə kimi hərtərəfli tədqiq edilib öyrənilməsinə hələ də ehtiyac vardır. Tədqiqinə ehtiyac olan mövzulardan biri də "Divanü-lüğət-it-türk" əsərində etnoqrafik leksikaya daxil olan sözlərin ayrı-ayrı sahələr üzrə qruplaşdırılması və öyrənilməsidir. Nemət İbayev "Mahmud Kaşğarlı'nın "Divanü lüğət-it türk" əsərində etnoqrafik leksika" adlı dissertasiya işində haqlı olaraq yazır ki, "Məhz bu lüğətin dəyərini artıran cəhətlərdən biri də orada toplanmış etnoqrafik leksikanın zəngin olmasıdır. Bu baxımdan lüğətdəki etnoqrafik leksikanın tədqiqi geniş mənada mədəniyyət tariximiz üçün, dar mənada etnoqrafiyamız və onun tarixi üçün dəyərli bilgiler verir" (1). Həqiqətən də, etnoqrafik leksika hər bir xalqın həyat tərzinin, məişətinin və dünyagörüşünün güzgüsü kimi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Təəssüflər olsun ki, Azərbaycan alimlərindən Ə.Abid, H.Zeynallı, Ə.Dəmirçizadədən başlayaraq M.Şirəliyev, F.Zeynalov, V.Aslanov, T.Hacıyev, E.Əzizov, R.Əsgər, A.Xəlil, B.Xəlilov, A.Rəhimov, Ə.Cahangir, M.Hüseynova, N.İbayev və digərləri "Divan"la bağlı müxtəlif səpkili araşdırmalar aparsalar da, bu məsələ hələ ki nə türkologiyada, nə də dilçiliyimizdə tam şəkildə tədqiq edilib araşdırılmamışdır. N.İbayev bu sahədə görülən işlərə diqqəti cəlb edərək göstərir ki, "C.Kazımovun tədqiqatlarında "Divanü lüğət-it-türk" əsərindəki onomastik leksika, onomastik terminlər, oğuz boyları qruplaşdırılmış və təhlil olunmuşdur; R.Eyvazova M.Kaşğarlı'nın lüğətindəki bir neçə etnonim və toponimlərin areallarını tədqiqata cəlb etmiş, maraqlı müqayisələr aparmışdır; B.Xəlilov M.Kaşğarlı'nın lüğətindəki Oğuz boylarını, onların damğalarını, türk ulusunun digər boylarını tədqiq etmişdir; H.Bayramov lüğətdəki frazeoloji vahidləri, Ə.Cahangir bədii nümunələri türk mədəniyyətinin böyük xəzinəsi kimi tədqiqata cəlb etmişdi. Göründüyü kimi, bu araşdırmalarda M.Kaşğarlı'nın "Divanü lüğət-it-türk" əsərindəki etnoqrafik leksika tədqiqat obyektinə olmamışdır". Tədqiqatçı doğru qeyd edir ki, "etnoqrafiyaya aid tədqiqatlar aparılsa da, bu sahəyə aid internet saytlarında, monoqrafiyalarda, dərs vəsaitlərində məlumat olsa da, bunların heç biri birbaşa Mahmud Kaşğarlı'nın lüğətindəki etnoqrafik leksika ilə bağlı olmamış, adıçəkilən lüğət bu tədqiqatların mənbəyinə çevrilməmişdir" [1,5].

Mahmud Kaşğarlı "Divan"ındakı etnoqrafik leksikanın tədqiqi topladığı folklor materialları, eləcə də bədii nümunələrin hər birinin əhəmiyyəti çox böyükdür. Başqa sözlə bu mənbələr etnoqrafik leksika üçün daha çox əhəmiyyətlidir.

Əgər M.Kaşğarlı'nın "Divanü lüğət-it türk" əsərindəki etnoqrafik sözləri sahələr üzrə seçib qruplaşdırsaq, yemək adları, meyvə-tərəvəzlə bağlı sözlər, hərbi və idman sözləri, titul bildirən sözlər, təsərrüfat leksikası, peşə-sənət sözləri, məişət leksikası, geyim adları, bəzək əşyalarının adları və s. növlərə bölə bilərik. Əsərdə çörəkçilik, meyvəçilik, üzümçülük, tərəvəzçilik, balıqçılıq, tikişçilik, baramaçılıq, atçılıq, musiqi, əkinçilik, toxuculuq, maldarlıq və digər peşə sözləri türk dillərinin həmin dövrdə lüğət tərkibinin nə qədər zəngin olduğunu təsdiq edir. N.İbayev "Divan"dan 558 söz seçib sahələr üzrə qruplaşdırmış, lüğətdə rast gəlinən etnoqrafik sözlərin bir qisminin müasir dilimizdə qorunmasına baxmayaraq, digər qisminin ədəbi dilimiz üçün arxaikləşdiyini göstərmişdir. Tədqiqatçılar düzgün qənaətə gəlmişlər ki, geyim mədəniyyətinin formalaşması bir yandan təbii-coğrafi şəraitlə, digər tərəfdən xalqın psixoloji-ideoloji baxışları, mədəni-əxlaqi, dünyagörüşü, sosial iqtisadi və mədəni həyatı ilə əhəmiyyətli dərəcədə bağlı olmuşdur [1,4].

Qeyd edək ki, "geyim" sözü müxtəlif türk dillərində təxminən uyğun fonetik tərkibdə səslənir: qaraçay –balkar dilində "kiyim", qumuk dilində "qiyim", türkməncə "qeyim", qazaxca "kiim", tatarca "kiem", qırğızca "kiyim" və s.

Tədqiqatçıların əksəriyyəti geyim adları sırasında bəzək əşyalarının adlarını da tədqiq edib araşdırırlar. M.Kaşğarlı “Divan”ında etnoqrafik leksikanın tərkibində adı çəkilən söz qruplarının – geyim və bəzək əşyalarının xüsusi rolu vardır. Lüğətdən götürdüyümüz bəzi geyim əşyalarına aid sözlərə diqqət yetirək:

Arxaluk – qədim geyim növlərindən biridir. Yaxası düyməli, beli büzməli, ya büzməsiz üst paltarıdır, arxa (dal) sözündən əmələ gəlib. “Arxaya geyilən” (çiyinə salınan) mənasını verir.

Yışığ – M.Kaşğarlı “Divan”ında rast gəlinən geyim adlarından biridir. “Türk dilləri sözlüyü”ndə yışığ sözü qayışdan hörülmüş olan bağ, boyunduruq qayıışı kimi təqdim və izah olunmuşdur [4].

Yaku – yağmurluq pləş. Əsli “yağkü”dür, ixtisar olunmuşdur; Göründüyü kimi, M.Kaşğarlı “yaku” sözünü geyim adlarından biri kimi təqdim etmiş, yağmaq sözü ilə bağlılığını göstərmişdir. Sözdə ğ səsdüşümü hadisəsinə təsadüf olunur ki, bugünkü türk ədəbi dili üçün eyni hadisə xarakterikdir.

Yalma – kaftan, qalın kaftan, yağmurluq yapıncı; Bu söz lüğətdə üst geyim növü kimi təqdim olunmuş, yaku sözü kimi bu sözün də yağışdan qorunmaq üçün istifadə olunduğu göstərilmişdir.

Yaptaç – yağışda, qarda çobanların geydikləri kiçik bir yapıncı; Maraqlıdır ki, qədim abidələrimizdə bu sözün yapıncı variantı daha geniş işlənmişdir. A.Bayramov folklor nümunələrimizdə, o cümlədən bayatılarımızda bu günümüzdə yaylaq həyatı üçün daha çox xarakterik olan, bürüncək mənasında işlənən **yapıncı** adının geniş işləndiyini göstərmiş və aşağıdakı nümunələri təqdim etmişdir:

*Yapıncı bürünürsən,
Dəmhadəm görünürsən,
İyidlik haram olsun,
Baxmağa əriniesən?*

*Yapıncın götdü yar,
Gör haraya getdi yar?
Oba tünlük, boy alçax,
Aralıxda itdi yar.*

Alim sözün izahını “keçə yunundan hazırlanan qolsuz, uzun üst geyim növü” kimi təqdim etmiş və göstərmişdir ki, “yapıncını keçmişdə yundan keçə hazırlayan sənətkarlar, həllaclar hazırlayırdılar. Müasir dövrdə sənaye üsulu ilə də hazırlanır” [4]. Bəşir Əhmədov bu sözün yapı sözü ilə kökdəş olduğunu, bir vaxtlar yaptaç kimi işləndiyini qeyd edir. Onun

fikrincə, yapmaq, yapışdırmaq sözləri ilə yapıncı, yapaq sözləri bir kökdən olub "örtmək" anlamı ilə bağlıdır.

Qeyd edək ki, "Kitabi-Dədə Qorqud" dastanında yapıncı mənasında "kəpənək" sözü işlənmişdir.

Yarındak – türk qayıışı. Keçi dərisindən hazırlanır. Hələlik bu sözlə bağlı geniş məlumata rast gəlməsək də, gələcəkdə bu qədim türk sözünün izahı ilə bağlı maraqlı məlumatlar əldə edəcəyik.

Yarağlığ – zirehli. "Yarağlığ ər" – zirehli adam; Bu söz müasir dilimizdə silah mənasını verən "yaraq" sözündən əmələ gəlmişdir. İ.Məmmədov bu sözü miladın ilk əsrlərində ərəb dilində poeziyaya daxil olan türk sözü kimi təqdim etmişdir. Alim M.Mahmudova əsaslanaraq göstərir ki, "VI əsr şairi Meymun ibn Qeys Ə`şa öz yaradıcılığında bir çox əcnəbi sözlərlə yanaşı, Azərbaycan sözü "yaraq"ı aşiqanə şeirlərindən birində Mirsəm adlı gözəlin bəzəyini təsvir edərkən işlədib. Əşanın divanına yazılan şərhdə o "bilərzik", "qolbaq" kimi izah olunub, həm də "enli geniş qolbaq" mənası daşdığı göstərilib" [3,15]. Maraqlı məqam bundan ibarətdir ki, M.Mahmudov yaraq sözünün bu gün bəzək əşyası mənasında yeganə fakt olaraq "Düzəlib hər yarağı, qalıb saqqal darağı" atalar sözündə işləndiyini qeyd edir. Eyni zamanda həmin sözün silah, hazırlıq, dəskah, mərasim mənalarının da olduğunu göstərir [3,15].

Yışıklığ – dəbilqəli. "Yışıklığ ər" – başına dəmir dəbilqə qoymuş adam. Göründüyü kimi, müasir ədəbi dilimizdə və dialektlərimizdə təsadüf olunmayan yışıklığ sözü M.Kaşğarlı lüğətində dəbilqəli adam mənasında işlənmişdir.

Taş ton – dış paltar, üstdən geyinilən paltar; Don/ton sözü qədim türk dillərində ilk vaxtlar, ümumən, paltar anlamını bildirmişdir. Bu söz türk dillərinin qədim abidələrində qorunub saxlanmışdır. Türkün əvəzsiz abidələrindən olan “Kitabi-Dədə Qorqud” dastanında don sözünə hər iki variantda rast gəlinir. Məsələn; Sarı donlu Selcan xatun eşqinə. İ.Məmmədov yazır ki, «Drevnetürkskiy slovar» da ton sözü /DTS, 574/ ton - paltar, geyim mənasında verilir və kedim sözü ilə qoşa işlənir - paltar ton opraq, ton tolum, iç ton, kedim ton, qulaq ton ifadələri də var [DTS, 574].

Alim ayrı-ayrı türk dillərində üst paltarı, əsasən kişi paltarı kimi başa düşülən bu sözün işlənməsini aşağıdakı kimi göstərir: Türk - don, qumuq - ton, noğay - ton, tatar - tun, yağ - son /kürk/ qırğız - ton «kürk», qazax - ton [2, 89].

Say yarık – bədənə geyinilən zireh sözü qədim türkcədə geniş işlənmiş, bugünkü dilimizdə geyim adı kimi işlənməsə də, əlamət bildirən söz kimi qalmışdır.

Saçu – paltarın və yaylığın saçağı kimi izah olunan bu sözdə “u” feildən isim düzəldən şəkilçi kimi çıxış edir [1, 6].

Çəpkən - qədim türkcədə geniş işlənən “çəpkən” sözü müasir türk dillərinin əksəriyyətində “çəpken” formasında qalmaqdadır. “Çəpkən” sözünün etimoloji izahı haqqında müxtəlif fikirlər vardır: H.Vamberinin fikrincə, “çəpken” sözünü “çapan jabınlak” formasında çapmaq sözü ilə, İ. Otarov isə çek «çəkmək», «vurmaq», «doğramaq, yarmaq» mənalarında izah etmişdir. Xabiçev də eyni qənaətdə olmuşdur. İ.Məmmədli də çəpkən sözünü “çek” feli ilə bağlamışdır [2, 105].

V.V.Radlov öz lüğətində “çepken” sözünü plaş, şalvar, kaftan, paltar kimi mənalarda çoxmənalı söz kimi təqdim etmişdir: çepken /çekmen, çekpen/ «mahud», «plaş», «enli şalvar», «mahuddan kaftan», «astarlı paltar» [5].

Yaqlıq sözü “Divan”da üçkünc, və ya dördkünc parçadan hazırlanan qadın baş örtüsü kimi işlənir. Müasir dilimizdə qadın baş örtüyü mənasını bildirən yaylıq sözünün həmin sözün fonetik variantı olduğu düşünülür. Hazırda bir sıra türk dillərində bu sözün fonetik variantlarına rast gəlinir. Məsələn, türkmən dilində yaqlıq, uyğur dilində yaqçlıq, Krım –tatar dilində yaqğlıkğ, qaraçay-balkar dilində jaulukğ, qırqızcada maylıq, tatar dilində yaulıq, qazaxcada maylıkğ, noqaycada əvlik və s. fonetik variantlarında işlənən bu sözün etimologiyası müxtəlif cür izah edilir: M.Asamutdinova yaqlıq sözünün kökünü yap sözü ilə əlaqələndirib «örtmək, üstünə salmaq» mənasında izah edir. R. Axmetyanova görə, buradakı yaq “yağ”, «piy» sözünün fonetik variantıdır. Tədqiqatçılardan V.Aslanov, V.Qukasyan, B.R.Məmmədovanın da fikri təxminən eynidir. İ.Məmmədli bu barədə yazır: “Çox güman ki, qədim azərbaycanlılar yaylıqdan yalnız tər silmək üçün istifadə etmişlər. Tər isə yağlı olduğundan onu yağlaq adlandırmışlar. Bu söz XVII əsrə qədərki Azərbaycan dili abidələrində də təsadüf olunmuş, XVIII əsrdən sonra yaylıq formasında işlənməyə başlamışdır” [3, 85].

Alim yaylıq sözünün təkcə əl, üz, burun, tər silmək üçün işlənmədiyini, ondan baş örtüyü olaraq da istifadə olunduğunu bildirərək həmin sözün “yay-lıq, yəni yayda başa örtülən örpək” məzmununda açıqlamış, fikrini arxa-lıq, diz-lik, döş-lük, önlük, can-lıq, baş-lıq və s. sözlər əsasında izah etmişdir.

Maraqlıdır ki, rus soyadları arasında türk mənşəli geyim adlarının iştirakı ilə yaranan xeyli söz vardır. İ.Məmmədli həmin sözləri aşağıdakı kimi təqdim etmişdir: Başmakov, Epança, Epançin, Erlıkov, Kaablukov, Kolpakov, Çarıkov, Kolçak, Konçak, Kurşakov, Çulkov, Şarapov.

Nəticə. Göründüyü kimi, M.Kaşğarının “Divani-luğat-it türk” əsərində kifayət qədər geyim adları işlənmişdir ki, onların bəziləri bugünkü türk dillərində müəyyən fonetik tərkibdə işlənsə də, bəziləri qorunmamışdır. Təbii ki, bir məqalədə M.Kaşğarlı xəzinəsindən bütün geyim adlarının təqdimi və izahı qeyri-mümkündür. Bu məqalədə bir neçə sözlə kifayətlənsək də, gələcəkdə bu istiqamətdə araşdırmalarımızı davam etdirmək fikrindəyik.

Ədəbiyyat

1. İbayev N. Mahmud Kaşğarının “Divanü luğat-it türk” əsərində etnoqrafik leksika. 5706.01 – Azərbaycan dili Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi almaq üçün təqdim edilmiş dissertasiyanın avtoreferatı– 2015
2. Məmmədov İ. Azərbaycan dilinin etnoqrafik leksikası. Bakı – “Elm” - 2008
3. Məmmədli İ. Azərbaycanın geyim adları. Xalq Cəbhəsi.- 2017.- 10 iyun.- s.15.
4. <https://turklehceleri.org/en/dictionary/all/define/y%C4%B1%C5%9F%C4%B1g>
5. <https://archive.org/details/dtslovar>
6. <https://edebiyatqazeti.az/news/science/11357-mahmud-kaşgarinin-divanu-lugat-it-turk-eseri>

Rəyçi:

Cusup Balasaqın ad. Qırğız Milli Universiteti

Türkologiya və Tərcüməçilik Bölümü

f.e.d., prof. Farizat Kuramaeva